

► Η ΔΥΤΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΩΣ ΤΗ ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΗΣ ΒΕΣΤΦΑΛΙΑΣ

Έντονες διαμάχες μεταξύ καθολικών και διαμαρτυρόμενων → αποκορύφωμα ο **τριακονταετής πόλεμος** (στον οποίο συμμετέχουν τα περισσότερα ευρωπαϊκά κράτη): πολύνεκρος, άτακτες με άτακτο στρατό, σφαγές αμάχων, λεηλασίες, πυρπολήσεις στρατοπέδων από μισθοφόρους και απείθαρχους στρατιώτες.

Αίτια (εκτός από θρησκευτικά και πολιτικά:

- Τοπικά συμφέροντα
- Φιλοδοξία Γερμανών ηγεμόνων να απαλλαγούν από την κηδεμονία των Αψβούργων
- Επιδίωξη μικρών ή μεγάλων κρατών να επικρατήσουν πολιτικά και οικονομικά στον ευρωπαϊκό χώρο.

⇒ **συνθήκη Βεστφαλίας (1648)**

- ο Καλβινισμός αναγνωρίζεται ως ισότιμο δόγμα με το Λουθηρανισμό και τον Καθολικισμό
- οι Διαμαρτυρόμενοι κράτησαν πολλά από τα εκκλησιαστικά εδάφη που είχαν κατακτήσει ή απαλλοτριώσει στη διάρκεια του πολέμου.
- κατοχυρώθηκαν γερμανικά εδάφη στη Σουηδία και στη Γαλλία.
- περιορίστηκε η δύναμη του Γερμανού αυτοκράτορα με την παραχώρηση πλήρων κυριαρχικών δικαιωμάτων στους Γερμανούς ηγεμόνες
- αναγνωρίστηκε η ανεξαρτησία της Ελβετικής και της Ολλανδικής Ομοσπονδίας

⇒ Η Γερμανία, εξουθενωμένη παραμένει στο περιθώριο για έναν αιώνα περίπου. Κυρίαρχη δύναμη στο δεύτερο μισό του 17^{ου} αι. αναδεικνύεται η Γαλλία

► Η ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΛΩΣΗ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗΣ ΩΣ ΤΟ 18^ο ΑΙΩΝΑ

ΟΘΩΜΑΝΙΚΗ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ - ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΔΥΣΗ

- α' τέταρτο 16^{ου} αι.: το μεγαλύτερο μέρος της Αν. Μεσογείου βρίσκεται υπό τον έλεγχο των Οθωμανών
- προσπάθειες Οθωμανών για επέκταση στη Δυτική Ευρώπη → αποτυχία (πολιορκία Βιέννης 1529) Επέκταση επιρροής Οθωμανών στη Β. Αφρική και τη Βαλκανική → κίνδυνος για τις κτήσεις των Αψβούργων (βασιλέων Γερμανίας – Ισπανίας) → πάπας, Γερμανία, Ισπανία Αυστρία Βενετία, ιταλικά κρατίδια: «ιερός» συνασπισμός εναντίον Οθωμανών → νίκη χριστιανικού στόλου στη Ναύπακτο (1571). Ο συνασπισμός αυτός των ευρωπαϊκών δυνάμεων αποδεικνύεται βραχύβιος λόγω χριστιανικών ερίδων
- διαμάχη μεταξύ Αψβούργων – βασιλιάδων Γαλλίας → η Γαλλία εγκαταλείπει τη σταυροφορική πολιτική της και προσπαθεί να προσεταιριστεί τους Οθωμανούς → διομολογήσεις (1535): εμπορικές συμφωνίες μεταξύ Γάλλων – Οθωμανών → οι Γάλλοι ευνοούνται σε σχέση με τους άλλους ευρωπαϊκούς λαούς. → οι Οθωμανοί εξελίσσονται σε σημαντικό ρυθμιστικό παράγοντα της ευρωπαϊκής πολιτικής ισορροπίας.

ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ ΥΠΟ ΟΘΩΜΑΝΙΚΗ ΚΥΡΙΑΡΧΙΑ

ΟΡΑΜΑ ΓΙΑ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ

→ συνδέεται με τον ανταγωνισμό της οθωμανικής αυτοκρατορίας και των ευρωπαϊκών δυνάμεων.

- Βενετοτουρκικές συγκρούσεις
- Υποσχέσεις Γάλλων για επικείμενη εκστρατεία εναντίον της οθωμανικής αυτοκρατορίας (ως τις διομολογήσεις, το 1535)
- «ιερός» συνασπισμός ευρωπαϊκών κρατών εναντίον των Οθωμανών

⇒ επαναστατικές κινήσεις το 16^ο και 17^ο αι.

ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΥΠΟΔΟΥΛΩΝ

- Οικονομικός μαρασμός ← συγκρούσεις, αναβρασμός, πειρατεία, φυγή πληθυσμού
- Βαριά φορολογία στους ραγιάδες (μη μουσουλμανικούς πληθυσμούς): κεφαλικός φόρος, παιδομάζωμα, εξισλαμισμός, υποχρεωτική ναυτολόγηση
- Προνόμια
 - ✓ Πατριαρχείο : η Εκκλησία αναλαμβάνει και πολιτικό ρόλο απέναντι στους υπόδουλους ρωμιούς
 - ✓ Κοινότητες: εκλογή δημογερόντων
 - ✓ Πατριαρχική Ακαδημία Κωνσταντινούπολης : πνευματική εστία του ελληνισμού (η μόνη ως τις αρχές του 16^{ου} αι.)

ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ ΥΠΟ ΛΑΤΙΝΙΚΗ ΚΥΡΙΑΡΧΙΑ (ΚΥΠΡΟΣ, ΚΡΗΤΗ, ΕΠΤΑΝΗΣΑ)

- κυριαρχία κυρίως των Βενετών
- πολιτική, κοινωνική και οικονομική οργάνωση σύμφωνα με το φεουδαρχικό σύστημα
- κοινωνική διάρθρωση : ευγενείς (κατακτητές και ντόπιοι) και λαός (αστοί και ελεύθεροι χωρικοί)
- οι κατακτητές κρατούν το μεγαλύτερο μέρος της γεωργικής παραγωγής
- ασφυκτικός κλοιός καθολικής Εκκλησίας επί της ορθόδοξης (ο κλοιός αυτός χαλαρώνει αργότερα)
 - ⇒ κινήματα εθνικά και κοινωνικά στα οποία συμμετέχουν εκτός από τους χωρικούς, που αποτελούν την πλέον αδικημένη ομάδα, και οι λαϊκές τάξεις και οι αστοί των πόλεων και ο ορθόδοξος κλήρος. (Τα Επτάνησα ιδιαίτερα υπήρξαν καταφύγιο Ελλήνων από την ηπειρωτική Ελλάδα που δεν ήθελαν να ζουν κάτω από την οθωμανική κυριαρχία)
- πολιτισμική διαφοροποίηση : ελεύθερη διακίνηση κατοίκων στα ιταλικά πνευματικά κέντρα, ιδιαίτερα στο φιλελεύθερο πανεπιστήμιο της Πάδοβας
 - μετακένωση φιλελεύθερων ιδεών στους ντόπιους